

duben 2010

„Přineseme jakékoliv potvrzení, když je třeba.“ Rozhovor s ukrajinskou novinářkou o Lvovském konzulátu

Lucie Trlifajová

Abstrakt:

Rozhovor s Galynou Tereshchu, Lvovskou dopisovatelkou Rádia Svobodná Evropa, o fungování českého konzulátu ve Lvově.

Sledujete situaci okolo polského a českého konzulátu ve Lvově už sedm let. Jak byste hodnotila vývoj na českém konzulátu v tomto období?

Český konzulát ve Lvově byl otevřen v roce 2004. Z počátku byl generálním konzulem Jandera, podle mě inteligentní, komunikativní člověk, a to nejen ve vztahu k novinářům, ale i k lidem z kultury. S Českou republikou jsme měli úzké vztahy, vědělo se například dost o významu meziválečného Československa pro Ukrajinu¹.

Mám pocit, že i vízová politika byla tolerantnější, konzulát v té době nebyl jen synonymem pro vydávání víz.

Poté nějakou dobu nebyl konzul, až přišel Hradil

¹ Za první republiky se Praha stala jedním z center ukrajinského zahraničního intelektuálního a kulturního života. Fungovaly zde spolky, školy, gymnázium, muzea, tisk, hudba, v Praze vznikla Ukrajinská volná universita, pedagogický institut a výtvarná akademie, v Pardubicích hospodářská akademie. Převážně šlo o politickou migraci, příslušníky různých názorových skupin, přicházející v důsledku neúspěšných snah o vytvoření samostatného ukrajinského státu (období 1917 – 21). Více k tématu např. ZILYNSKYJ, Bohdan. 1995. Ukrajinci v Čechách (1894) 1917 – 1945 (1994). Praha: X-Egem.

z Moskvy – v tu chvíli začaly problémy, on ignoroval všechny a vše, už jen udělat s ním rozhovor byl problém. Situace okolo konzulátu se zhoršila, způsob vydávání víz byl podivný, fronty se prodloužily. Přitom pokud někdo zašel za prostředníky a zaplatil jim, mohl odjet rovnou. Ten systém odrazoval právě ty, kteří se snažili jít legální cestou.

Považujete tedy současnou situaci za negativní?

Ted', po skandálu s call centry², se situace zlepšila. Pracovníci konzulátu začali být příjemnější, lidé klidnější. Zdá se mi, že i komunikace s novým konzulem je lepší, zajímá se o názor místních lidí.

Ale zase se objevují jiné problémy. Jak jsem mluvila s lidmi před ambasádou, často dostali to vízum na podstatně kratší dobu, než žádali, i když měli všechny dokumenty v pořádku, připravené, v ničem nebyl problém.

Konzulát tvrdí, že odmítá jen minimum turistických víz – ale jaká ta víza dávají? Na pár dní! A pak je potřeba znovu podat žádost. Oni sami si přidělávají práci tím, že vydávají takovéto typy víz.

Rozumím, že když lidé jedou za prací, musí konzulát vše dopodrobna prověřit, ale řada lidí, často turistů, kvůli tomu nejede do Česka vůbec. Nebo jedou, když mají polské vízum, se kterým je možné cestovat po Schengenu. Generální konzulát představuje image své země – český konzulát je uzavřen do sebe, nevidíme jeho zástupce na kulturních akcích, nepřijíždějí hudebníci z Česka. Přitom Lvov a Praha k sobě mají historicky tak blízko.

Podle mého názoru v tom hraje velkou roli to, kdo je generálním konzulem. Nebo možná je taková politika České republiky k Ukrajině?

Mluvíte o restrikcích a uzavřenosti, v kontextu zastupitelských úřadů je také velkým tématem korupce – setkala jste se s tímto problémem na českém konzulátu?

Spousta firem také vydělává na pojištění a podobných věcech. Když Česko zavedlo povinné potvrzení o zdravotním stavu³, tak se tomu ty firmy hned přizpůsobily. Člověk zaplatil nějaké hříbny a měl ho snadno a rychle.

To opatření je směšné, vůbec nevypovídá o skutečném zdravotním stavu. Na Ukrajině je možné koupit jakékoliv zdravotní pojištění, přineseme jakékoliv potvrzení, když je třeba. Já to vidím jednak jako narušení lidských práv – a pak mi to přijde zcela nezásadové, když každý ví, že potvrzení lze zfalšovat.

² Viz „Stát může změnit zákony, ale nemůže je pak nedodržovat.“ Rozhovor s právníkem Janem Kopřivou o žalobě ukrajinských občanů na český stát.
<http://migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2215059>

³ V současnosti již občané Ukrajiny potvrzení o zdravotním stavu k žádosti o vízum k pobytu nad 90 dnů nebo žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu předkládat nemusí. Povinnost předložit lékařskou zprávu se týká státních příslušníků Keni, Konga, Mongolska, Moldavska, Nigérie, Pákistánu, Turkmenistánu, Tádžikistánu, Uzbekistánu a Vietnamu. V lékařské zprávě musí být uveden výsledek vyšetření na TBC a syfilis. Požadavek na vyšetření na HIV byl zrušen hlavním hygienikem ČR dne 20. srpna 2009. Z rozhodnutí ministra vnitřní věci není lékařská zpráva s účinností od 6. 3. 2010 vyžadována obligatorně od st. příslušníků Ukrajiny. (Zdroj: tiskový mluvčí MZV ČR).

Také se samozřejmě ví, že je možné si zařídit vízum přes cestovní kanceláře. Na polském konzulátu je problém korupce výraznější než na českém. Je tam podstatně více lidí, dva tisíce za den. Jsou tam dlouhé fronty, ale stačí jen zajít za těmi, co nabízejí informace a přes ně se dostat dopředu bez čekání ve frontě.

Jak se díváte na roli prostředníků při podávání víz?

Ve Lvově jsou jen dva konzuláty, které vydávají víza, polský a český. Samotnou žádost o vízum musí člověk podat sám, to je na obou konzulátech stejné.

Vyplnění všech dokumentů je snadné. Ale prostředníci nabízejí každému, kdo přijde, svoje služby, vidí to jako snadnou formu výdělků. Že vám za dvě stě hřiven vyplní dokumenty. Nabízí kontrolu, jestli máte všechny nutné dokumenty. A jsou lidi, kteří zaplatí těch dvacet, třicet hřiven jen za to, aby se cítili klidnější.

Zvlášť lidé, kteří jedou za prací, se často bojí, protože nemají práci a prostředky. A stojí o to, aby se vše vyřídl v klidu – aby bez problémů dostali vízum a odjeli. Takoví lidé využívají služeb prostředníků. To je jen mentální problém, strach.

Před polským konzulátem je to horší, počet prostředníků u českého konzulátu je směšný v porovnání s polským. A také tam panuje podobná stísněná a ponižující atmosféra.

Vidíte v tomto směru nějaké pozitivní změny?

Já myslím, že to tak zůstane. Všichni o tom vědí, ale nikdo nic nemění.

K tomu, aby nehráli prostředníci tak významnou roli, je potřeba, aby problém začala řešit městská policie a městská správa. Trochu se o to zajímají, ale fakticky se neděje nic. Když se koná kulatý stůl na toto téma, den před tím není před konzulátem jediný prostředník – a pak se zase vše vrátí do původního stavu. Všichni jsou na to prostě zvyklí. Prostředníci mají své kontakty, cestovní kanceláře také.

Vím, že čas od času na konzulátech mění pracovníky – všem je ale jasné, že na osobní úrovni se dá vždycky domluvit, proti tomu jde těžko bojovat.

Jaká je vaše osobní zkušenost s konzuláty?

To je těžké. Například můj muž – on je také novinář – z principu nechce žádat o vízum do Polska ani jiné schengenské země. Přijde mu to ponižující, stát dlouho ve frontě, dokazovat tolika způsoby, že skutečně mluví pravdu.

Já sama jsem dostala vízum do Ameriky na pět let, jako novinářka. Ovšem do Polska, odkud pochází část mé rodiny a řada příbuzných je tam pohřbena, jsem dostala vízum jen na sedm, osm měsíců. Pro mě to skoro nemá smysl, za tu dobu tam pojedou dvakrát. Já tam přitom nezůstanu, nechci tam hledat práci!

Kdybyste se na tuto otázku víz měla podívat z dlouhodobější perspektivy, jak byste hodnotila celý problém?

Myslím, že vše do značné míry závisí na vztahu Ukrajiny k evropské integraci a na celkové politické a ekonomické situaci země. To se zásadně odráží na fungování schengenských konzulátů. Lidé dobře vědí, že to je spíš problém Ukrajiny než konzulátů jednotlivých zemí. Protože jestli bude Ukrajina pro Evropu pochopitelná, nikdo nebude nespravedlivě zamítat víza.

Se vstupem Polska do Evropské unie a s rozšířením Schengenu⁴ mnoho lidí zůstalo jakoby zavřeno tady, už nikam nejedí. Řada lidí má vzdálené příbuzné v Polsku, ale není možné se za nimi dostat. Mezi Ukrajinou a Evropou vyrostla zeď.

Článek vznikl v rámci projektu "Visawatch" Multikulturního centra Praha za podpory CEE Trust.

Trust for Civil Society
in Central and Eastern Europe

O autorce

Lucie Trlifajová vystudovala etnologii na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, ve své diplomové práci se věnovala ukrajinské migraci v ČR. Během studií strávila rok ve Francii na Université de Toulouse. V současnosti koordinuje v Multikulturním centru Praha projekt Visawatch.

⁴ Polsko zavedlo víza pro Ukrajinu až v říjnu 2003. Až do vstupu do vstupu Polska do Schengenu byla tato víza pro Ukrajince bezplatná. Více k tématu např. WASILEWSKA, Olga a kol. 2009. What to do with visas for the Eastern Europeans? Dostupné online: http://www.batory.org.pl/doc/Recommendations_v4.pdf (navštíveno 23. 1. 2009)